

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

Yeniseri Sayı:44-45	Eylül Ekim 1948	Sahibi : Abdullah Günel Yazı işlerini fiilen idare eden Kemal Kefeli	Basıldığı yer : İstikbal Basımevi	25 Kuruş
------------------------	-----------------------	--	--------------------------------------	-------------

İÇİNDEKİLER

Büyük insan	Kemal KEFELİ
Gazel ve hamasi kıtalar «şiir»	
Namık Kemal	Mehmet ATAY
Hamaset kasidesi «şiir»	
Namık Kemal	Abdullah GÜNEL
Vatan mersiyesi ve murabba «şiir»	
Hürriyet kahramanı	Kemal KEFELİ
Vaveyla «şiir»	
Büyük şairin renkli bir tablosu	
Namık Kemale ait birkaç hatıra	
Bir şehrin en zengin kadını «Tercüme»	Resan TOYGAR
Trabzon tarihi	Şakir SEVKET
Dil ve kalem	Ömer KAZANÇEL
Halkevi haberleri	

Yeni seri

44-45

Eylül-Ekim

1948

Kuruş

25

(1840—1888)

KENDİ RESMİ İÇİN

*Ben bu sinnimde esir olmuş idim milletime
Fikri hürriyet ve milliyet idi maksudum
Umarım kim seni de siretime varis eder
Güneşi suretime hadım eden mabudum.*

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

Yeniseri Sayı:44-45	Eylül Ekim 1948	Sahibi : Abdullah Günel Yazı işlerini fiilen idare eden Kemal Kefeli	Basıldığı yer : İstikbal Basımevi	25 Kuruş
------------------------	-----------------------	--	--------------------------------------	-------------

MUSAHABE

Büyük insan

Yazan : Kemal Kefeli

nsan var zekâsının gür ışığı altında ilmi yaratmıştır. Tıbbı can ve renler, tarihi peşinden sürükleyenler, mısralarile âbideler kuranlar, insanlık camiasında birer yıldız gibi parlamışlardır. Cisimlerle hiçliğe inkılap eden bu dehalat isimlerle, eserleriyle yaşıyor ve yaşayacaklar..

Musanın, İsanın, Muhammedin ve sair peygamberin ideallerine gönül veren milyonlar, asırların öte ucunda yatan büyük mürşitlerinin yolunda yürümekten huzur ve sürur duymaktadırlar..

Osmanlı İmparatorluğu tarihinin son yılları üzerine çöken zulüm ve istiptadı gür zekâsının ışığıyla hançerleyen, ruhlarda, gönüllerde vatan sevgisini, millet sevgisini, hürriyet aşkını içindeki coşkun ateşle alevleyen Namık Kemâl, o büyük dehalardan biri olarak, feyzini görmek istediği milletin vicdanında ebedî tahtını kurmuştur.

Namık Kemal; zulme, istiptada yalın kılıç ve tek başına cidal açan büyük bir mücahit, milletin ruhuna kendi benliğinden hayat veren, can veren bir mürşittir.. O, zindanlarda hürriyet şarkılarını, yabancı diyarlar da millet ve memleket sevgisini terennüm ederken, insanlığın ezeli ve ebedi haklarını müdafaa etmiş ve milletini hürriyet havasının potasında eriterek yıkılmaz sanılan kudretleri mısralarile temellerinden sarsmıştır.

Zalim olsa ne rutbe bi perva
Yine bünyadı zulmu biz yıkarız
Merkezi hake atsalar da bizi
Kârrei arzı paltatır çıkarız»

GAZEL

Yok ıstikâyi cevr - i felekten nisabımız,
Serlevhasında hamd ile başlar kitabımız,
Bizden kelâm - ı tünd ıstir tünd söyliyem
Düşmez sual - ı hasma mugayır cevabımız.
İcab - ı hale vakıf olan ehl - i dikkatiz.
Yok kimseden zamanede hiç içtinabımız.
Sıdk u sebat mesleğimizdir ki eylemez.
Bin tige karşı gelse tehalüf zehabımız.
Namık celâl ü cahı tenezzülle istemez.
Baş eğmez asümane ulüvv - ü cenabımız.

Hamasi Kıtalar

Kurban edip vücudumu ben rah - ı millete,
Terkeyledim hayatımı fikr - i hamiyete
Cismim ademde olsa da hunum boğar seni
Vermem mecal bem sana halka hiyanete.

Çekmedim ömrümde zencir - i esaret barını
Kayd - ı dünyadan müberrayım bilir dünya beni
İşte meydan - ı hamiyet kaçma ey cellad - ı zulm
Ya seni mahveylesin mevlâ cihanda ya beni.

Daima merdolmayı ahdeyledim canımla ben
Hüccet - i namusumu imzaladım kanımla ben
Bir isaet eylesem yüz bin itab eyler bana
Düzehi dünyada gördüm kendi vicdanımla ben

Namık Kemal

Yazan : Mehmet Atay

Türk anası iki dev Kemal doğurmuştur. Bunlardan birinin kalemiyle idealleştirdiği vatan ve millet davalarını, öteki kılıcıyla perçinledi. Bugünkü müreffeh ve egemen Tür-

kiyenin kemalini hazırlayan kemaller: Namık Kemal, Mustafa Kemal!

Osmanlı idaresinin ortaçağ hayatından ayrılmak isteğiyle yaptığı garplulaşma hareketinin başlangıcı olan «Tanzimat Devri» nin ferdası yılında Terkir dağ müteselli mi valî yekili Abdullâtif paşanın güveyisi ve sevgili damadı Mustafa Asım Bey'in mini mini bir yavrusu dünya-

oldukça hür, bir devrin öncüsü olmuştur.

Kemaller başlangıcı devrinin Kemal'i!

Bu eşsiz insan yarım asır kadar

sürecek olan, mücadele dolu hayatını, millet ve vatan uğrunda harcıyarak millette ümit ettiği fevzi görmeden aziz yurduna, dünyaya gözlerini kaparken, Mustafa Kemal Selânik sokaklarında çemberinin arkasından koşan bir çocuktur.

Asil ve faziletli bir Türk evladı olan Konya'lı Bekir Ağadan bağlayarak, iki asırlık büyük bir devrikucaklıyan Şanlı, aynı za-

Namık Kemal mücadele arkadaşı Ziya Paşa ile

ya geliyor. Bilâhare müstebit bir idarede, hürriyetin büyük bir kahramanı olacak olan adam, doğuşunda bile

manda Sarayın çetveli gadirlerine uğramış kahraman bir soydan gelen Namık Kemal, 1840 yılı Aralık ayının 21

in de Tekirdağında doğmuştur. Anası Abdullâtif paşanın biricik kızı Zehra Hanım. babası kısa bir zaman Münecim başlık yapan Mustafa Asım Beydir. Küçük bir yaşta anasını kaybeden Kemal, asil ve temiz ruhlu bir kadın olan annesi Mahdume Hanımın yanında kalıyor. Bu faziletli kadının Kemal'in fikri ve ahlâki terbiyesi üzerinde büyük bir tesiri olduğu gibi, dedesi Abdullâtif paşanın memuriyet dolayısıyla gitmiş olduğu Kars, Sofya... Zamanın iptidai taşıtlarıyla yurdun bir ucundan öbür ucuna yapılan bu ağır hareketli seyahatler, ona vatani yakından görmek ve sevmek ölküsünü kazandırdı.

Babası Mustafa Asım Beyin, memlekete büyük hizmetleri dokunan Cetlerinin padişahlardan gördüğü zulümleri oğluna yanık ve acıklı bir dille anlatması, küçük Kemâl'in ateşli ruhunda beliren vatan duygularını bilemiş ve onda mutlakiyete karşı isyan tohumlarının filizlenmesine sebep olmuştur.

Kemâl'in vatan duyguları üzerinde ve ruhi gelişmesinde derin tesir icra edenlerden birisi de valide Rüştîyesindeki hocası Şakir efendidir. Zeki talebenin arkadaşları arasında göstermiş olduğu fevkelâde istidat hocayı meftun etmiş ve bir hadise bu sevgiyi kuvvetlendirmiştir :

Mektepte «tevzi - i mükâfat merasimi» yapılacaktır. Padişah da merasime davetlidir.

Şakir efendi merasim de okumak üzere yetmiş beyitlik bir «kaside» hazırlıyor. Kasideyi tabii, hocanın biricik talebesi «Namık Kemâl» okuyacaktır. Kemal'i çağırarak bir defa kendisi kasideyi okuyor ve ezberlemesini söylüyor. Küçük Kemal

hocasına: Siz okurken kasideyi ezberledim, fakat padişah huzurunda okuyamam, utanırım diyor.

Bu olağan üstü hafıza kudretinin kendisinde uyandırdığı hayretler içinde şaşırın ihtiyar Şakir efendi: «Ne utanırmısın? onlar mezar taşları oğlum! mezar taşları!» diye dâhî talebesini okumağa teşvik ediyordu.

Kemâl: «Hocanın sözleri bana okadar tesir etti ki merasim günü kasideyi, karşında hep mezar taşları görür gibi, düzgün ve gür bir sesle okudum. Sonra da bütün ömrümde padişahlara, vezirlere bir mezar taşından fazla ehemmiyet vermedim.» diyor.

Daha çocuk denecek yaşta bu harikulâde zekâ üstünlüğünü gösteren Kemal'in millet ve vatan için mukaddes ülkülerle çağlayan fikir hayatını geliştiren amillerin başlıcası, bu bir yıllık kısa tahsil hayatı ile, üstün iradesinin kendisine bahsettiği hususi çalışmalarıdır. Zaten onun, her girdiği muhit, tanıştığı değerli şahsiyetler ateşli ülkülerini geliştirmekte müessir birer mektep olmuştur.

Tanzimat devrinin fikir ve kalem müceddidi olan Şinasi ile tanışmak ona bambaşka ufuklar açtı. Üstadının tavsiyesi üzerine Fransızca öğrenmeğe başlayan Kemal bu vesile ile, benliğini çelik bir zırh halinde saran millet ideolojilerini geliştirmeye yarıyan garbin fikir hamlelerini içten anlamış oluyor.

Zülmün ve istibdadın kanlı pençesinden kurtulmak için firar ettiği Avrupa, onun, keskin fikirlerini bir ustura haline getirmiş ve «Avrupaya, bıçak gitmiş, ustura dönmüş» tür.

Avrupadan döndükten sonra

beraber getirdiği ideal vatan davalarının yayımında tiyatroyu müessir bir vasıta sayan ve «sair edebiyata nisbet tiyatro, tasvire nisbet ruh gibidir» İnançına varan Namık Kemal intisabettiği «Tiyatro - yu Osmani Cemiyeti» ne «vatan yahut Silistire» piyesini hazırlıyor. Bir Ramazan da kırk defa oymanmak mazhariyetine erişen «vatan» piyesi, onun «Fedai Kemal» şöretini vatan ufuklarında dalgalandırırken, saray hafiyeleride onu yıldız'a jurnal ediyorlardı. Kısa bir soruşturmadan sonra Magosa zindanında kalebentliğe mahkûm ediliyor.

Fakat ne yapsalar faydasızdır. Onda, hasmından gelecek, her türlü zulüm, işkence ve ceberutu göğüsleyecek bir iman vardır:

Çekmedim dünyada zincir - i
esaret barını

Kayd - i dünyadan müberrayım
bilir dünya beni

İşte meydan - i hamiyet kaçma
ey celladı zülm!

Ya seni mahveylesin Allah
Cihanda ya beni!

Gibi merdane hareketlerinin metanetini ilân eden kahramanca meydan okuyuşları ve:

Felek her dürlü esbab - i cefasın
toplasın gelsin

Dönersem kahbeyim millet
yolunda bir azimetten

Erkekçe vâdeden haykırırlarile
her güçlüğü tepeliyerek millet
yolunda yürümeğe azmetmiştir.

Kurban edüp vücudumu ben
rah - i millete

Terkeyledim hayatımı fik - i
hamiyete

Cismim ademde olsada hunum
boğar seni

Vermen mecal halka ben sana
hiyanete

Bütün hayatının devamınca, zulmün ve istibdadın kanlı pençesi ile mücadele halinde bulunan Kemal, son nefesine kadar bu kahraman fikirlerinden bir zerre şaşmamıştır.

İstibdadın demir pençesi onu Magosa gibi, insan hayatını damla damla eriten bir ıstırap cenderesi içine atarken, o, içini kavuran çesitli millet davalarını kitabileştirmek fırsatını bulduğundan memnundur, ve o «zindan - i belâ» yi adeta bir gül bahçesi halinde görmektedir. Cezmi, karabelâ, Gülnihal, Celâl gibi her biri birer tez taşıyan eserleri bu mihnet yıllarının verimidir.

Bu dâhî fikir kahramanının hangi bir üstün meziyetini sayalım. Buna, değil küçük sayfaların, ciltlerin bile tahammülü yoktur.

O, şairdir, romancıdır, tiyatro yazarıdır, gazetecidir, dilcidir, tarihçidir... Her şeydir.. Ve bütün bu türler ondaki ateşli vatan sevgisinin ifadesinde vasıta olmaktan başka bir şey değildir. Bütün bunları toplayıp eriterek Bedii görüşümüzün inbiğinden geçirelim. Elimizde kanatlanmış heyecanlarımızı sarhoş eden, bir kâse, şarap kalacaktır: «vatan sevgisi»

Dünyada istikamet iddiasile edilen fenalıklar kadar istikamet yüzünden iyilik edilmiştir.

Hamaset Kasidesi

Görüp ahkâm - 1 asrı münharif Sıdk - u selâmetten
Çekildik izzet'ü ikbal ile bab - 1 hükûmetten.
Hakir olduysa millet şanına noksan gelir sanma,
Yere düşmekle cevher sâkit olmaz kadrü kıymetten.
Muini zâlimin dünyada erbab - 1 denaettir,
Köpektir zevkalan sayyat - 1 biinsafa hizmetten.
Vücudun kim hamir - 1 mâyesi hâk - 1 vatandandır,
Ne gam râh - i vatanda çâk olursa cevr'ü mihnetten.
Heman bir feyz - i bâki terkeder, bir zevk - i fâniye
Hayatın kadrini âli bilenler hüsn - ü şöhetten.
Durur ahkâm - 1 nusrat ittihad - 1 kalb - i millette
Çıkar âsar - 1 rahmet ihtilâf - 1 reyî ümmetten
Kaza her feyzini, her lûtfünü bir vakt için saklar
Fütur etme sakın devletteki zâf - ü betaetten.
Ne gam pür ateş - i hevl olsada gavga - yi hürriyet,
Kaçar mı mert olan bir can için meydan - 1 gayretten,
Kemend - i cangüdâzı ejder - i kahr olsa cellâdın,
Müreccahtır yinê bin kerre zincir - i esaretten!
Anılsın mesleğimde çektiğim cevr - ü meşakkatler,
Ki edna zevki âlâdır vezaretten, sadaretten!
Müberrayım rica vü havften, indimde âlidir
Vazifem menfaatten, hakkım ağraz - 1 hükûmetten
Civanmerdan - 1 millette hazar kavgada ney bidad,
Eriş şemşir - 1 zulmün ateş - i hun - i hamiyetten
Ne mümkün zulm ile, bidad ile imha - yi hürriyet,
Çalış idraki kaldır mukdedirsen âdemiyyetten!
Vatan bir bivefa nâzende - 1 tannaze dönmüş kim
Ayırmaz sâdikan - 1 aşkını âlâm - 1 gurbetten!
Ne efsunkâr imişsin âh ey didar - 1 hürriyet.
Esir - i aşkın olduk gerçi kurtulduk esasetten!

En büyük hatada bulunmak için büyük adam olmak iktiza eder.

Namık Kemal

Yazan : Abdullah Günel

Vatan ve hürriyet; bu iki mefhum Namık Kemal'in dilinde şuur ve füsun oldu; Namık Kemalle, Türk gençliğine ve Türk millî vicdanına kutsal bir ateş olarak girdi; çünkü nesil ve bugünkü nesil hep onun cezbesinde, onun tuttuğu idial yolundadır.

Denebilir ki Namık Kemal, pek az faniye nasıp olan Millet çapında ölmezliğe sahip bir ulu büyüklüktür.

600 yıllık tarih içinde bir şahika gibi yükselip, geçmişe ve geleceğe seslenen en gür ve toplayıcı bir sesle vatan ve hürriyet diye haykıran o olmuştur. Onun kuvvetli haykırışı, ilk defa ciddî olarak taht ve istipda'dı sarsalamış ve çivilerinin kökünden kopmasını sağlamıştır.

Ondan sonra, millet vicdanında bir ulu aşk olan hürriyet; düşmeyen bir bayrak gibi elden ele, ebediyetlere doğru götürülmekte ve yükseltilmektedir.

Bugün dünyanın arzettiği hazin manzara ve bir çok milletlerin gösterdiği acıklı perişan-

lık ortasında milletimizin salâbetli, feragatlı birliğinde, parazit ceryan ve fikirler karışısındaki metin durumunda, Namık Kemal idiali şeklinde tecelli eden ve milletimizin, tarihimizin ta ötedenberi biriktirdiği asil duyguların ve sağuyunun büyük payı olduğunda asla şüphe edilemez?

«Ölürsem görmeden millette ümit ettiğim feyzi

Yazılsın senki kabrimde vatan mahzun ben mahzun.»

diyen bahtiyar ölü, emin olsun ki o feyz bu milletin bağrındadır, durmadan büyüyüp meyvalarını verecektir. Zira, içten gelen ve şuur altı yerleşmiş bir disipline her milletten ziyade sahip olan Türk Milletinin hürriyet, gerçekten en büyük hakkı, en çok yarağan hasleti ve şîârı olmakta devam edip gidecektir.

«Vatan mersiyesi» nden

Silmedik bunca yetimin gözünün yaşlarını,
Taşa topraklara sürdük o güzel başlarını,
Vatanın bağına varduk vatanın taşlarını,
Vatanın bağına düşman dayadı hançerini,
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara maderini.

İşte can verdi vatan dinine hürriyetine,
Buyurun kanlı musallaya huda hürmetine,
Hakka karşı duralım er kişi niyyetine:
Vatanın bağına düşman dayadı hançerini,
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara maderini.

Vatanın evlâdına Moskof gibi rahm itmediler,
Hastaya bakmadılar, yareliye gütmediler,
Dittiler etlerini tiftiğini ditmediler
Vatanın bağına düşman dayadı hançerini,
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara maderini.

Murabba

Mematı görmedim ömrümde bir inkâr eder mezhep
Fenadır, bir fena dünyadayız, intac-ı her matlap:
Firakı, hapsü nefyi kadrü namusumla gördüm hep
Cihanın bir belâsından bana parva mı kalmıştır?
Sipihrin bahtını, ikbalini hep payimal ettim
Hamiyet mesleğinde terk-i evlât-ü iyal ettim,
Hayatımdan muazzezken vatandan infisal ettim
Sebat ü azme hail bir deni dünya mı kalmıştır
Musirrim, sabitim ta can verince halka hizmette
Fedakârın kalır izkârı daim kalb-i millette
Denir bir gün gelirden saye-i feyz-i hamiyette
Kemal'in sevgi kabri kalmadıysenami kalmıştır.

Hürriyet Kahramanı

Yazan : Kemal Kefeli

Son yüz yıllık tarihimizde iki büyük zirve, iki şahika, uçsuz bucaksız iki deha Türk milletini kanatları altına almıştır. Bu iki dehanın ikisi de Kemaldir. Namık Kemal — Mustafa Kemal. Bu iki Kemal milletin Kemâle ulaşması için Tanrının büyük Türk milletine ihsanıdır. Biri, diğerinin yoğurduğu hamuru, engin ruhunun derinliklerinde sakladığı millet potasında eriterek millî kalıba dökmüş, diğeri bu hamleye ilk hazırlıkları yapmak saadetine ulaşmıştır.

Namık Kemal, milliyet ve hürriyet kelimelerinin volkanlarını karanlı devirlerin, zalim sultanların koyu istipdatları altında milletinin ruhuna aşılamış bir mücahittir. Onun hayatı hep gayesini elde etmek için çarpışmalar, uğraşmalar ve cenkleşmelerle geçmiştir. O; en büyük bir aşk ile bağlandığı vatanından Avrupaya bu didişme yüzünden kaçmış, Magosa zindanlarında senelerce bu gayenin tabakkuku için yatmış ve çalışmıştır. Namık Kemal, müste-

bit sultanların, gönsü nişanlarla dolu cahil paşaların karşısında, Türk milletinin, bir ruhta ve bir dimağda toplanmış gayzidir. Namık Kemal, sevgili milletinin hocası, milleti onun üstadıdır.

1840 yılındayız. Eskiye, geritği maziye gömmek, ileriye ve o günün medeni camiası içine karışmak gayesi ve büyük bir cesaretle hazırlanan «taszimatı hayriye» ilân edileli bir sene olmuştur. Kopkoyu bir istipdadın tesiri henüz ruhlarda gömülü. İstiptad henüz hattı humayunun satırları içinde erimemiştir. Yüzde cila, içten içe bu teceddüt hareketine bir yumruk sıkış vardır. Millette ümit; müstebitlerde kin.

Tekirdağında, müneccim başı Mustafa Asım beyin evindeyiz. Bir yavru gözlerini vefasız bir hayata getirmekte, yumruklarını ilk defa teneffüs ettiği havanın derinliklerindeki meçhul bir düşmana doğru sıkırmaktadır. Bu mini mini yumruklar ileride istipdadı ve müstebitleri yumruk-

layacak, zevk ve safa âlemlerinde dimağları körlegen, milleti esir gören, vağlı enseli, kat kat göbeklilerin suratına ilk şararı endirecektir.

İsmine Mehmet Kemal denen bu çocuğun dedesi Şemsettin bey III. selimin serkarını olduğu gibi onun babası Ahmet Ratip paşa gair bir vezir, Kemalın büyük amcası müderris Osman paşa I. Hamit zamanında isyan içindeki bütün Mora ve Bulgaristanı fetheden bir kahraman, diğer büyük amcaları Asaf Mehmet paşa ve mağıt İbrahim bey lisanlarına hakim birer gairdir.. Ratip paşanın babası yani Kemalın dedesinin dedesi Topal Osman paşa, yanlış siyasetler neticesi asırlarca çarpıştığımız İran'ın padişahı meşhur Nadir şahı iki defa mağlup etmiş bir kahramandır. İşte küçük Kemal böyle tamamilen gair ve kahramanlarla dolu bir ailenin çocuğudur. O cedlerinin bu ruh üstünlüğüne varis bulunmaktadır. Bunun içindir ki Kemal hem bir gairdir, hem de milli bir kahraman..

Kemalin annesi Konicalı Abdul İatif paşanın kızıdır. Kemal doğumundan pek az sonra annesini kaybetmiş, anne babasının yanında kalmıştır. Abdullâtif paşa torununun yetişmesine gayret sarf ederken bir taraftan da memurluk icabı sancaktan sancağa naklediliyor. Kemali de peşinden sürüklüyordu., İşte Kemal daha çocuk yaşında vatanını tanımağa başlamıştır. Nihayet paşa memuriyetten istifal edip İstanbula gelince Kemal ruhiye mektebine giriyor ve iki sene devam edebiliyor. Paşa Kars mutasarrıflığına tayin edildiğinden o da on iki yaşında tahsilini bırakarak dedesile gidiyor.. İ-

lerde koskoca bir mektep kuracak olan Kemalın bütün mektep tahsili bundan ibarettir.. Kendisi mektepten çıkmadı, fakat ondan bir mektep doğdu.

Kemal Karsta dedesinin tuttuğu hocalardan ders görüyor, bir taraftan da avcılık, silâhsörlük, binicilikle bedeni faaliyetlerde bulunuyor.

Dedesinin Sofyaya tayinile Sofyaya giden Kemal, orada geyik avında vurduğu bir ahunun gebe olduğunu görünce avcılığa veda ediyor. Bu, Kemalın daha genç yaşta hassasiyetini gösterir.. Yine kapualtı hasılatı denen haksız ve şahsî bir vergi yüzünden dedesine isyan ediyor.. Bu isyan, haksızlığa meydan okuyuştu.. Dedesinden ayrılan Mehmet Kemal ikinci defa İstanbulda.. 17 yaşındadır ve üç senedir gir yazmaktadır..

İstanbulda Leskofçalı Galip, Yeni şehirli Avni, Hersekli Arif gibi gairlerin arasına karışıyor.. Kemal bu heyetin içine en son girendir fakat, az zaman sonra Namık mahlesini alarak en öne geçmiş yüksek zekâsile her yerde hürmet kazanmıştır.

Bu sırada, Namık Kemal, hep tasavvufa ait şiirler yazıyor, divan edebiyatı üstadlarını tanzir ediyordu.. Şinasi ile de dost olan Kemal, Şinasinin yolunda yürümeğe başlıyor.. Fransızca öğreniyor, gazetecilik yapıyor, Tasviri effkârda çalışıyor.. Kemal, gayesine çıkan merdivenin ilk basamaklarındadır.. Şimdi o, ruhunun derinliklerinde saklı bulunan hürriyet, adalet, müsavat tohumlarını etrafına serpmektedir.. Kemal milletin sevgilisidir. Namık Kemal ismi dudaklarda bir büyü gibi dolmaktadır, zamanının ricalinden takdir görmektedir. Bu takdir edilmiş bir nevi

kin bağlayıcıdır. Kemalın zekâsından, onun bir ciğ gibi bergün biraz daha büyüyen, ulvileşen isminden korkanlar için en iyi çare Kemali İstanbuldan uzaklaştırmaktır. Kemal Erzurum vali muavinliğine tayin ediliyor.. 27 yaşındaki genç ve ateşli vali muavini ruhunda y a g a t t ı ğ ı dünyayı, milletin saadetini kendi rahatına ve zulmün altınlarına feda etmiyor, Avrupaya kaçıyor.. Orada frenklerin «jon Türk» dedikleri genç Türklerle, bilhassa Ziya paşa ile hürriyet uğrunda çalışıyorlar, gazete çıkarıyorlar.. Artık istiptadın kolu hudutları aşmamaktadır.. Namık Kemal ruhunun hasretini, idealini açıktan açığa haykırmaktadır.. Bu Avrupa seyahatinde bir çok müşküllerle karşılaşılıyor, açlık çekiyorlar.. Fakat ruhlarındaki ateşten, imandan bir zerre dahi kaybetmiyorlar.. Her tarafta gördüğü, uğradığı nankörlük ve vefasızlık içinde muhtarip bir vaziyette kalışı ve bu arada ilân edilen umumî af, Kemali İstanbula sevk ediyor.. Kemal Avrupada bir çok üstadlarla tanışmış, bir çok bakımdan üstadlaşmıştır.. Dört senelik Avrupa hayatı gairi tam manâsile olgunlaştırmıştır.

«Hadika» da yazılar yazan Kemal Mahmut Nedim paşaya karşı ciddi ve filî mücadelesine devam etmek için «İbret» gazetesini çıkarıyor. İbret, Kemalın gazetecilikte Kemal devresidir. Mahmut Nedim paşa tehlikeyi sezmektedir.. Onu arkadağlarıyla İstanbuldan uzaklaştırmak lâzımdır.. Kemal Gelibolu mutasarrıfıdır.. rutbeler, nişanlar, altınlar Kemali susturamıyor.. Vatan, millet, hürriyet vatanları lâvlarına mütemediyen fıkrıyor.. Kemal «İbret» e yazılar yaz

makta devam ediyor. Kısa süren Gelibolu mutasarrıflığından İstanbula dönen Kemal «Vatan» piyesile uyumuş ruhlara can, hislere galeyan veriyor.. Onun nurundan yarasaların gözleri kamaşıyor.. Çünkü, Türkün ufkunda doğan güneş bütün haşmetile etrafına ışık vermektedir.. Bu güneş ruhlara yeni bir meşaledir.. Bu meşale hürriyet ve adalete giden yolun ucundan karanlıkları yarmakta, zulmu, istiptadı temellerinden sarsmaktadır.. Obalde ne yapmalı ?.. Kıbrıs sürülsün, Magosa zindanlarına atılsın.. Hürriyet aşkı kemal, zindana atılmıştır.. Bu hal yalnız Kemali zindana atış değil, büyük Regit paşa kanunununda zindanlara sürüştür. Kemal üç senelik zindan hayatında yeni eserler veriyor.. «Akif bey, gülnâhal, zavallı çocuk, tahrip» küf kokulu kale duvarlarının berrak bir ruhtaki tecellisidir.. Onun ateşli ruhunu zindanlarda yürütmek isteyenlerin kulaklarına gümürler birer yıldırım gibi çarpmaktadır.

Zalim olsa ne rutbe bi perva
Yine bünyadı zulmü biz yıkartız
Merkezi haka atsalar da bizi
Kürrei arzı patlatır çikartız

Abdülâzizin tahtan indirilmesin
müteakip İstanbula gelen Kemalin
dudaklarından hislere his, uyuklara
hayat veren, ruhları alevlendiren
parçalar dökülmektedir.

Ne efsunkâr imişsin ah ey
didar - i hürriyet

Esir - i aşkın olduk gerçe
kurtulduk esaretten..

Abdulhamid'in gadrine uğraya-
rak Midilliye nefyedilen Kemal;

Ne mümkün zulmile, bidat ile
imhayı hürriyet

Çalış idraki kaldır muktedir sen
ademiyetten

Mısraile kalplere kazılan hürriyet ağ-
sının idrakimizden silinebilmesi için
bütün bir milletin şuurunu körlet-
mek lüzumunu ve imkânsızlığını an-
latmıştır. Bir taraftan millî hareketi
kamçılıyor, bir taraftan da istipdadın
acizini yüzüne haykırıyor..

Vatan perver Kemalın menfada
rahat durması için onu Midilli mu-
tasarrıfı yapıyorlar sonra Rodos ora-
dan da Sakız mutasarrıfı oluyor. Ni-
hayet 1888 de (28 Rebi ül evvel
1306) Pazar günü gözlerini hep mü-
cadele ile geçirdiği bu fani hayata
vumuyor. Bolayire nakledilerek ebe-
di yatağına bırakılıyor.

Kemal hürriyet için hayatını zin-
danlarda, menfalarda, Avrupalarda
geçiren hürriyet kahramanıdır. Vatan
perverdir. Ahlâk ve fazilet timsali-
dir. Onun alınında hiç bir kötü his-
sin kara damgası yer bulmamıştır.
O, tertemiz vicdanile, mertliğile bü-
tün bir millete numuneî imtisal ol-
muştur.

Daima mert olmayı ahdeyledim
canımla ben

Hücceti namusumu imzaladım
kanımla ben

Bir isaret eylesen yüz bin itap
eyler bana

Durehi dünyada gördüm kendi
vicdanımla ben

O, dava uğrunda ahitnamesini
imzalamak için kanını mürekkep di-
ye kullanırken bir taraftan da:

Çekmedim ömrümde zinciri
esaret barına

Kaydı dünyadan müberrayım
bilir dünya beni

İşte meydanı hamiyet kaçma ey
cellad-ı zulm

Ya seni mahveylesin Mevlâ
cihanda, ya beni

diyerek te halkı zulum ve esaret al-
tında inletmek isteyen cellatlarla
çarpışmaktan kaçınmadığını ilân et-
miştir.

Kemal vatan aşkını o kadar ile-
ri götürmüş, ona öyle gönül vermiş-
tir ki hayatını bu yolda feda etmek-
ten çekinmez.

Musurrım, sabitim ta can verince
halka hizmette

Fedakârın kalır erkârı daim kalbi
millette

Denir birgün gelir de sayei feyzi
hamiyyette

Kemalın sengi kabri kalmadise
namı kalmıştır.

Kemal yaşadığı müddet ne kadar va-
tanperverse öldükten sonra da vatan-
perver kalacaktır.

Ölürsem görmeden millette ümit
ettiğim feyzi.

Yazısın senk-i kabrimde vatan
mahzun ben mahzun

diyen o, en büyük bir millet ve va-
tan aşkı en büyük haması gairimiz-
dir.

Kemalın edabi hayatını bir çok
bakımdan tetkik mümkündür. Ke-
mal, gairliğinden fazla nasirdir. Ke-
mal münekkittir, hikâyecidir, roman-
cıdır. Kemal edebiyat aleminin kıy-
metli bir tacıdır. Fakat o bunların
hepsinin üstünde vatan kahramanı,
hürriyet aşkı bir âbide vekarile dal-
galanmaktadır. Kemal bu yolda yü-
rümek isteyenlere bayraktarlık
yapmış, bir gaye uğrunda
çalışmanın kudsiyetini anlatmıştır.
O, şahsî menfaat düşünmeden eser
veren, eserlerinin mevzularını hep
gayesinin derinliklerinden alan bir
mücahittir. Kemal divan edebiyatı ile
güre başlamış, tecceddüt edebiyatına
istikrar vermiştir. Kemal geriliği bal-
talayan, garha ilk dönenlerdendir.
O esir yaşamaktansa hür ölmeğe

can atan, bunu mısralarında teron-
nüm eden, kahraman, mert ve ide-
alist bir gairdir.

Ne gam pür âteşi hevl olsa da
kavgayı hürriyet

Kaçar mı mert olan bir can için
meydanı gayretten

Kemend ü cenküdazi ejderi
kahr olsa celladın

Mureccheştir yine bin kerre zin-
ciri esarettin

İnkılaplar, inkılapları, fikirler fi-
kirleri doğurur. Eğer Namık Kemal
aşısı olmasaydı bugünkü millî dü-
güncelerimiz, millî varlığımız çok da-
ha geç doğardı..

Yüz senelik millî tarihimizde iki
zirve, iki şahika, uçsuz bucaksız iki
deha Türk milletini kanatları altına
almıştır. Bu iki harikanın ikisi de
Kemaldir. Namık Kemal — Mus-
tafa Kemal

Dirayetin en büyük eseri kuvvetsiz tahakküm edebilmektedir.

«Vaveylâ» dan

Feminin rengi aksedip tenine
In'itafile bak ne âl olmuş
Bu letafetle ol nihâl-i revan
Benziyor aynı kendi kulyama
Ah böyle gezer mi hiç cânân?

Yeni açmış güle misal olmuş
Serv-i simin safalı gerdene
Giriyor göz yumunca rüyama,
Bu tasavvur dokundu sevdama.
Gül değil arkasında kanlı kefen

Sen misin sen misin ey garip vatan!

* *

Bu güzellikte, hiç bu çağında
Cisminin her mesamı yare iken
Sen gidersen bizi kalır sanma,
Sağ kalanlar olur mu hiç giryan,
Söyliyen söylesin sen aldanma:

Yakışır mıydı boynuna bu kefen
Tuttun evlânını kucağında.
Şühedan oldu mevt ile bandan
Tende yaştan ziyadedir al kan
Sen gidersen bütün helâk oluruz.

Koynuna can atar da hâk oluruz.

* *

Git vatan Kâbede siyaha bürün:
Birini Kerbelâda Meşhede at.
O temağaya Hak da aşık olur.
Ki cihandan büyük letafeti var.
Mezhebimce demek muvafık olur.

Bir kolun Ravza-i Nebîye uzat
Kâinata o heybetinle görün.
Göze bir âlem eyliyor izhar.
O letafet olunsa ger indâr
Aç vatan koynunu ilâhına aç

Şühedanı çıkar da ortaya saç

Namık Kemal'e ait

birkaç hatıra

Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem anlatıyor:

«Bir gün eniştem Rifat bey kemali ağlarken görür. Ne olduğunu sorar. Kemal derki: «Şimdi muhasebeci burada idi. Bana, sizin paranız yok, pek çok borç ettiniz. Bari İstanbul'dan bir havalename getirtelim de gundan istifade ediniz, dedi. Demek ben hırsızlık edebilir bir adamım. Böyle olmasaydım muhasebeci nasıl bu teklifte bulunmağa cesaret ederdi?»

Saraya sık sık giden Namık Kemal, birgün Abdulhamit ile öteden beriden konuşurlarken Kemal'e söz arasında şu sual sorar:

— «Beni mi çok seversiniz, biraderi mi?»

Kemal, hemen padişaha şu cevabı verir:

— Sultan Selim'i efendim der. Padişah bu umulmadık cevap karşısında süküt ederek başını yere eyer.

«N. Kemal Barika-i Zafer'in bilhassa tebyiz ettiği bir nus-hasını görülebilecek bir şekilde cebine koyup, Yusuf Kâmil paşanın yanına gider, paşa:

— Cebindeki nedir? Diye sorar.

— Gegen gün sahaflardan aldığım bir mecmuada, güzel bir esere tesadüf ettim. Efendimizin böyle geyle sevdiğini bildiğim için, istinsah ettim, Müsade buyurursanız okuyayım, der Eserden biraz okuyunca, Yusuf Kâmil paşa:

— Kemal Bey dur, eskiler böyle ... yiyemezler, bu eser senindir, der.

«Fuat paşa bir gün N. Kemal'i nezdine çağırarak ona, bir kâğıt uzatır: «Okuyunuz, şimdi ne yapacağız, sizin Rifat Bey'in yaptığını gördün mü? Hem kendini, hem devleti rezil etmiş, sefarete ne cevap vereceğiz? söyleyiniz» N. Kemal Yunan sefaretinden gelen kâğıdı okur. Rifat Beyin bir gece Galata'da bir meyhaneye girerek orada Yunan millî marşını terennüm eden Yunanlıları susturmak istediği, ve bunlar ihtarına ehemmiyet vermeyince, verden kaptığı bir iskemle ile evelâ meyhanenin lâmbasını söndürerek, sonra gazinoda bulunan otuz yedi kişiyi cehile cümlesini yerlere serdiği hikâye ve kendisinin derhal en ağır cezaya düçar edilmesi şiddetli bir lisanla talep olunuyordu.

Kemal hariciye nazırına: «A-
man efendim buna cevap yaz-
maktan kolay ne var? Rifat be-
yin yaptığı şeylere teessüf ettik.
Kendisini Divan-ı Harbe ver-
meğe hazırız. Fakat aleni bir
cürüm muhakeme olunur. Sefa-
retiniz otuz yedi Yunanlının
bir Türk Zabiti tarafından döğü-
lerek yerlere serildiğini bir mah-
kemede söylemeye taraftar iseniz
cevap veriniz. kanunen mua-
mele yapalım, deriz» cevap Ke-

mal'in söylediği gibi veriliyor,
mes'elede böylece kapanıyor.

Fuat paşa bu hadiseden
sonra Kemalden şöyle bahset-
miş: «Kemali yola getiremedi-
ğim için mümkün olsa asarım.
astıktan sonra altına geçip ağ-
larım.» demiş. Fuat paşanın bu
sözünü Kemal'e söylemişler:
«Kalb kalbin aynasıdır, derler.
Meğer sahil imiş, ben de Na-
zır paşa için aynı fikirdeyim.»
demiş.

Namus ile irfanı yetişmezmi mükâfat

İkbal yolu gerçi «Kemal» in kapanıktır

Çok ak göremezsem de saçında, sakalında

Elminnetullah yüzü ak, alnı açıktır.

Vecizeler (Özdeyişler)

1 — Bir köy çiftçilerinin bir
şehir halkına maiyetçe ettiği
hizmeti bir devlet ibraz edemez.

2 — Atalet içinde sefahet,
mezaristana kurulmuş bir mec-
lis-i igret gibidir.

3 — Şehrahi terakkide za-
manın müsait olduğu menzile
çok uzak bulunmak, taaffu-

na başlamış emvat arasında
kalmakla beraberdir,

4 — Kılıcın kârî iki cüz'ü
birbirinden ayırmaktır onu bi-
riştirmek marifetin himmetine
tevakkuf eder.

5 — Bir mamur çiftliğin
havayı tathir ile hifsi sihatçe
hasıl ettiği faydayı bir kaç ecza-
ne hasıl edemez.

Bir şehrin en zengin Kadını

“ Amerikan öğretmenlerine bir ilham kaynağı „ olarak va-
sıflandırılan bu yazıyı “ Trabzon öğretmenler Yardımlaşma Der-
neği „ ne saygularıyla ithaf ediyorum ;”

Reader's digest'ten nakleden

Resan Toygar

Amerika Birleşik Devletle-
rinin Virjinya ayaletindeki
Morgintavn, 1700 nüfuslu, kü-
çük bir endüstri şehridir. Bu
küçük şehir haricinde son zi-
mana kadar Rut Mayrs istai
herhalde pek iğitilmemiştir.
Rut Mayrs bu şehrin anacad-
desinde, bir dükkânın üstünde-
ki 2 odalı opartmanında, müte-
vaziyane yaşayan bir ilk okul
öğretmenidir.

Yetişkin talebeleri Mis Ma-
yrs'ın bundan 25 sene öncede
yine böyle olduğunu söylerler.
Yani 45 yaşındayken Mis Ma-
yrs'da ancak saçlarına düşen
bir iki aktan başka bir değişik-
lik yoktur. Yirmisindeki genç
kızın yumuşak bakışlı koyu

renk gözleri, müsfik tebessümlü
güzel ağız, asil hatlı uzunca yü-
zü 45 yaşına gelince cazibesin-
den, hoşluğundan hiç bir şey
kaybetmemiştir.

Mis Mayrs ekseri birinci
sınıfı almayı tercih eder. Ona
göre birinci sınıftaki çocukların
yaşları en önemli cağıdır. Daima
kavgaya veya ağlamaya mühey-
ya olurlar; bununla beraber
son derecede şefkat ve anlayı-
şa da ihtiyaçları vardır. Eğer
tahsillerine bağlangıc olan bu
sınıfta gevklere kırılır da mu-
vaffak olamazlarsa, bütün ha-
yatları boyunca devam edecek
olan kendine itimat edememe
gibi bir hisse sahip olurlar. Bu-
nun içindir ki Mis Mayrs sını-

fa gelen her yeni öğrencinin ilkönce muhitine alışmasını, yadırgamamasını temin eder. Eğer sene ortasında sınıfına bir öğrenci gelirse ona diğerlerinin sevebileceği bir hikâye kitabını okutur, yohut oyunlara sokarak bazı muaffakiyetler kazanmasını sağlar, itimat ettiği bir «ağabey» ile mektebi gezdirtir.

Bu idealist öğretmenin en ehemmiyet verdiği şey çocuklara yardımcı kitap okutmaktır. Şimdi hemen hemen bütün Virjinya eyaletinde, taktir ve tatbik edilen öğretim metodunu mükemmelleştirmek için senelerce yorulmadan uğraşmıştır. Sınıfını okuma bakımından küçük guruplara ayırır; ve her bir guruba kabiliyetleriyle mütenasip kitaplar verir. Böylelikle en ileri öğrenciler geri kalmayıp ilerlerken, geriler de farkında olmadan diğerlerine yetişmeye gayret ederler. Miss Hayırs'a göre «hiç bir çocuk sınıftaki geri durumunu söylenilmeden anlamaz, onun için öğretmene düğün en mühim vazifelerden biri de gerilere hissettirmeden, üzerlerinde durmaktır.»

Hakikaten sınıftaki bir masanın üstünde çocukların anlayabileceği kitaplar bulunur. Bunlar, öğrencilerden altı yaşındaki bir küçüğün dediği gibi, onların «yemek üstüne yenilen tatlılarıdır.»

Bu okuma tevkiki sadece sınıfta kalmaz, okul haricinde de bu idealist öğretmen, öğrencileriyle meşgul olur. Hasta oldukları zaman küçüklerin evle-

rine gider, hasta yatağının baş ucunda sakınmadan ders verir, uyuyuncaya kadar onlara kitap okur.

Küçük şehrin ailelerinin Rut Mayırs'a medyun oldukları diğer bir şeyde çocuklardaki kendilerine itimat üzerinde çalışırken, etraflarına karşı olan vazifelerini de idrak ettirmesidir.

Öğrenciler arasında maden ve fabrika işçilerinin çocukları olduğu gibi maden ve fabrika sahiplerinin, şoförlerin, avukatların, profesörlerin de çocukları bulunmaktadır. Bunlardan birisi evdekilerin üstüne titredığı bir çocuksa, diğeri belkide evinde yiyecek bulamıyan bir tiptir. pantolonunun yaması eskimış, üstünde yün kazağı bulunmıyan bir küçük, daha o yaşta izzeti nefsi kırılmasın diye, kimseye hissettirilmeden Miss Mayırs tarafından giydirilir. Yine böyle küçük bir kıza verdiği yün kazağı, kızcağız o kadar memnun olmuştuki ertesi günü evde bulduğu bir çikleti utana sıkıla minnetine mukabele olmak üzere öğretmenine getirmişti

Eski öğrencilerden biri onun için şöyle der: Miss Mayırs öğrencilerine hayatı daha o yaştan tanıtmaya, mesuliyet hissini aşılamaya başlar. Hepimiz verdiği işleri başarmaya gayret ederken, onun tabirince yetişkin birer birinci sınıf öğrencisi olmaya çalışırdık.

Mesleğine kendini vakfemiş olan bu büyük kadın 12 sene-

dir bir tek gün tatil nedir bilmemiştir. Maası da ancak idare edebilecek kadardır. İlk olarak senede 990 dolar (2970 T.L.) ile başlamıştır. Şimdi senede 1917 Dolar. (5751 T. L.) almaktadır. [.] bütçesinin iki üçünü bir araya getirebilmek için de Cumartesi günleriyle, yaz tatillerinde bir mağazada kâtibelik yapmaktadır. Bir tayyare fabrikasında çalışan arkadaşlarından biri haftada 115 Dolar (345 T. L.) kazandığını yazarak, onu da fabrikaya çağırması. Fakat Miss Mayırs, ancak ayda bu paradan biraz fazla kazanabildiği halde işi reddetmiş. Sebep olarakta «Öğretmenlikten alınan az para kadar değeri yok» diyor. «Kazandığım ile mesut olmasını öğrendim. Çocuklarımın muvaffakiyeti bana en büyük mükâfatı vermektedir. Hiç bir meslekte insan bu kadar iftihar ettirici, tatminkâr neticeler alamaz. Bilhassa ilkokul hocalığı öyle bir meslekki, çocuklar birer ham madde olarak elimize gelirler. Sene sonunda ise okuma yazmayı öğrenmiş ve bundan son derece memnun olarak giderler. Onlara bu önemli çağlarında hiç bir kimsenin yapamayacağı tesiri yaparsınız. Ve onların tekâmülü karşısında, eserinin adeta canlı denilecek kadar muvaffakiyetli olduğundan dolayı meşhur heykeltıraş Pigmeliyin

[*] Ayda 400 lira almasını rağmen, Amerika hayat seviyesine göre bu para tabii pek az kabul edilmektir.

ne hissetmişse siz de onu duyarsınız.»

Mis mayırsın odası ufak tefek hediyelerle doludur. Mendilinden tutunda, mutbağındaki kap tutacak bezlerine kadar her şeyinde çocuklarından birer hatıra vardır. Geçen kış annesi hastalandı.. Bakacak kimsesi olmadığından Miss Mayırs öğretmenliğini bir kaç ay için bırakmak mecburiyetinde kaldı. Virjinya eyaletinin kanunlarına göre, vekil olarak gelen öğretmenin ücreti, yerine geldiği öğretmenin maaşından alınır. Bu vaziyet karşısında ne yapacağını nasıl geçineceğini bilmez bir halde, Miss Mayırs okuldan evine döndüğü bir akşam üzeri, kapıyı açınca yerde yükselen bir yığınla karşılaştı.. Konserve kutuları, kavonozlar, kutular, sucuklar, bal.. Yani aylarca yetebilecek kadar yiyecek.. Bunlardan başka naylonlardan tezgâhda dokunmuş çay takımlarına kadar pahalı veya el emeği isteyen hediyeler.. Zenginler kadar, fakirler tarafından da hatırlanıldığını isbat eden şeyler.. Yerdeki hediye yığınının üstünde ki bir kartta şöyle yazıyordu: «Takdirkârınız olan anneler tarafından.» Ve öğretmen arkadaşlarından da diğer bir not, ile bir küçük çanta vardı. Notta arkadaşları maaşlarından kesdirdikleri parayı sevgileriyle gönderdiklerini yazıyorlardı. Takdirkârı olan anneler bir iş daha yapmışlardı, evvelce öğretmen olanlar aralarında iş birliği yaparak yerlat

Trabzon Tarihi

Yazan : Şakir Şevket

Bu sırada validesi Sara hatunu Çimışkezek hakimi Şeyh Hüseyinle birlikte sulh istemek için Padişahın huzuruna göndermiş, Mahmut Paşanın şefaatile artık uzun Hasa-

ücretsiz olarak vekâlet edeceklerdi. Böylelikle maaşıda kesilmiyordu. Bütün bunlar karşısında son derece helecenlanan vefakâr öğretmenin çelik iradesi bir anda eriyerek, oracığa çöküp saadet hicrîlikleriyle sarsıldı..

Morgantav'ın bir gazetesi son zamanlarda her yerde sık sık ondan bahsedilmesinden dolayı memnuniyetini bildiren bir yazısını şöyle bitirmiştir:

«Rut Mayırs, öğretmenlik gibi, demokrasimizin ve hürriyetimizin devamında diğer mesleklerden ziyade tesiri olan mühim bir mesleğin yol gösterici, idealist, vefakâr bir yıldızıdır.»

Hakkında bilhassa bu yazıdan sonra Amerikanın her tarafında pek çok şey yazıldı, konuşuldu, methedildi. Fakat bunların hiçbiri, yine eski öğrencilerinden birinin dediği kadar onu tanıtmaz. «O, nekadarmethedilse yeridir, fakat söylenilen, yazılan şeylerin hiç biri Rut Mayırs için kâfi gelemez...»

nu takipten feragat edilmiş ve 180000 askerle Trabzon üzerine hücum edilmistir.

Sara hatunun hatta valide tabirile nezdîşahanede mazhar olduğu itbare magruren ve münasebeti sihriyesini selâmetleri için sebep saydıkları Trabzon kiralığını muhafaza için Trabzon seferinden caydırmak, vazgeçirmek yolları araştırılmış ve Padişahın bu niyetinden vazgeçirilmesi için çok uğraşmış isede (Evraki perişanda) beyan olduğu üzere Trabzonun fethi ve Karadeniz sahilleri hakkında Padişahın niyet ve tasavvurâtı dahilinde bulunduğundan çünkü Şark İmparatorluğu İstanbul fethinden sonra Trabzona intikal eylemiş olmakla beraber bu İmparatorluğun burada bekası halinde Rumlara büyük bir istinatgâh terk edilmiş olacağından Gedik Ahmet Paşa marifetile (Keşe) kale side alındığından bu İmparatorluğun ortadan kaldırılması azmi halisanesini Sara hatunun hilesi ve Padişahın uzun müddet yol yürütmesini fırsat

ve yorgun düşmüş olmasını ganimet sayarak Padişahı bu seferden vazgeçirmek emelile (Padişahın bir kale bu kadar meşekkata değermi) yollu kelimeler ve yalvarmalar Padişahın fikrini değiştiremedi.

Çünkü Fatihin bu cihetlerin kalebesince hissiyatı cihangiranelerini terviç eden vukuattan birisi Akkoyunlu Karakoyunlu sürüsünü o havali de ot atmaya başladığı zaman Trabzon Kralı bulunan (Yani) nin o havaliyi müdafaa için kuvvetini tevdi ettiği Torul beyinin idam haberi Kralın mağlûbiyetini denizdede müdafaaadan aciz kaldığını göstermesile beraber erdebil hakiminin İmaret mahallesinde kurduğu ordunun kaleyi teshire kifayet etmemesi halinde bile memleket etrafını haps ve yağma ile hayli iş görmüştü.

Ve diğeri Padişah tarafından Amasya hakimi kumanda ise evvelce sevk olunup (Meydanı şarkı) yi ordukgâh ittihaz eden Kuhraman Osmanlı ordusunun harekâtı Kralın kardeşi (Davit) i İstanbulla izam ile devlete senevi 3000 altın ceziye vermek üzere muahede yapma ya icbar edişi maddeleridir.

Padişahın hislerini ve yakında Zafer kazanacağını ve memleketi feth edeceğini anla-

yan Kral Karakoyunlu hanedanından yağmacılıkta şöhret almış olan (Uzun Hasan) beyin ittifakına müracaat ve kızı (Fisrineyi) uzun Hasanla izdivaca ve yakın tefaif ve mülükden bazılarının dahi ittifak ve ittihatlarını temine gayret etmiş isede bu tedbirlerinin de bir neticesini göremeyip ölümü vuku bulmakla Trabzonun en son Kralı olmak üzere biraderi (Davit) Krallığa tayin olundu

Bu Davit Padişahın maksat ve azmini lâyükile anladığından yardım için Avrupaya elçiler, memleket etrafına ruhbanlar göndermiş ve Sinop hakimi İsmail bey itaata mecbur edilmiş olduğundan Krallığın kale içinde 20000 muallim askerile denizde 30 para sefinesinden başka istinadı kalmadığından Osmanlı Ordusunun ve donanmasının kara ve denizden gelerek karaya asker çıkarıldığını görünce Kralın etekleri tutuşmakla beraber Kral bizzat muharebe yapılmasında ısrar, mücürü umuru (Yorgi) ise muharebeden fayda hasil olamayıp kalenin teslimi yolunda ısrarda bulunmuş ve bu sırada veziri azam Mahmut Paşanın kumandası altında olan asakiri islâmiyenin

Arkası 24 de

Dil ve kalem

Ömer Kazançel

İnsan oğlunun iç aleminde beliren duyguların ifade vasıtası olan dil ve kalemin çözülmüş muamması karşısında hayret duymamak mümkün müdür?

Beşerin kâinata doğuşundan beri, fert ve cemaat hayatından millî topluluklar haline inkılâp eden müsterek yaşayışı tanzim eyleyen dil ve kalem, aynı zamanda korunmak için, her milletin kurduğu kanunlara ve en sert idarî rejimlere rağmen, dil ve kalem doğmalık hüriyetini ruhtan aldığı iradeye göre serbestçe veya gizlice kullanmaktan asla geri durmamış ve bu bağımsız kudrete hiçbir tesir gem vuramamıştır. Mahlukat arasında insan, haiz olduğu bu müstesna kabiliyet sayesinde bir taraftan umumî ahlâk seviyesini yükseltmeğe matuf düzenli bir içtimâî muâşeret nizamı tesisile hemcinsinin terbiyesine hizmet yolunda, sanat bediaları ve medeniyet eserleri meydana getirerek dünyayı manalı ve hayatî zevkli kılarken, diğer taraftan, aile, ekran ve emsali arasında kavga ve geçimsizliklere, hakaret, zillet ve içtimâî tüyler ürpertici facialara sebep olagelmıştır. Şu muhakkaktır ki, dili istimalde, hedef tutulan şahsın veya otorite-

tenin hiddet ve husumetini tahrik etmeyecek kelimeler bulup, öylece meram anlatmak çok büyük bir hünerdir:

En asabî anlarda bile söylenecek tenkit sözlerinin veya yazılacak yazıların muhatabı üzerinde icra edeceği tesiri derhal sezerek, zekâ ve sinir yurdamile dilin frenini idare etmek cidden akıllılıktır.

İnsanın başlıca meziyet ve hususiyetini teşkil eden dili acı ve tatlı, istenildiği gibi kullanmak, sahibinin elinde ve onun kıymetine bağlı olduğundan, bu mutlak hüriyet kudreti insanı hem itibarlı, saygı değer ve hem bed lisan sahibi ve itibarsız tandır.

Mahkemelere bakalım; bunlar adeta birer dil imtahan divanı gibidirler, ağızdan çıkacak tek bir söz, sahibini ya mahkûm veya ona hak kazandırmaya kâfi gelebilir..

«İnsana ne yaparsa kendi dili yapar» Ata sözü, dil felsefesinin en güzel örneklerinden biridir, şüphesiz..

Hülâsa; akıl ve sinir muvazenesinin rehberliği altında ruh ve vicdan seslerini harice aksettiren dil cihazının tam bir idrak ve irade hakimiyetile işletilmesini becermek insanlığın saadet anahtarıdır..

Halkevi Haberleri

Eylül, Ekim aylarına ait
iki aylık faaliyet

SÜNNET DÜĞÜNÜ

Her yıl yapıp çok büyük alâka ile karşılanan sünnet düğünü bu yıl da daha geniş bir programla tekrarlanmıştır.

110 fakir çocuğun kalem parkında yapılan sünnetleri münasebetile o gün şehrimiz bir düğün ve bayram havası yaşamıştır. Valimiz Necmettin Erginin başkanlığında yapılan sünnet düğününe doktorlar, sünnetçiler, memleketin her sınıf halkı ve daireleri çok yakın alâka ve yardım göstermişler. Halkevi Başkanı Kani Kefelinin bu sünnet düğününün tertip ve idaresinde gösterdiği büyük dikkat ve alâkası neticesi düğün çok parlak sonuçlanmış ve takdir çekmiştir.

DİL BAYRAMI

Bu yılki dil Bayramı evimiz salonunda hazırlanan

programa göre kutlandı. Evimiz hoparlörü Ankarada ki töreni şehir halkına dinletmek suretile Bayram Genel istifadeyi temin etmiş oldu.

BAŞBAKAN HASAN SAKANIN EVİMİZ SALONUNDAKİ KONUŞMASI

Şehrimize gelen ve çok parlak bir karşılama ile hemşehrilerinin içine katılan sayın Başbakan Hasan Saka 10.948 Cuma günü Halkevinde C. H. P. lilerle memleket ve Parti işleri üzerinde iki saata yakın bir konuşma yapmıştır.

Bu konuşmada partililerden birçoğunun ve bilhassa C. H. P. İlçe Başkanı Tayyar Murathanoğlu ve Halkevi Başkanı ve C. H. P. İl idare kurulu üyesi Kemal Kefelinin Trabzon için ileri sürdüğü fikir ve dilekler Başbakan tarafından alâka

ile dinlenmiş ve kendisi tarafından da cevaplar verilmiş ve bu konuşma şehrimiz kalkınması için çok faydalı olmuştur.

BAYRAMLAŞMA

Evimiz salonuada Valimiz Necmeddin Ergin Kurban Bayramı tebrikatını kabul etmiştir,

CUMHURİYET BAYRAMI VE RESİM SERGİSİ

Cumhuriyet Bayramı hazırlanan programa göre çok parlak surette kutlanmıştır,

Evimiz horoncuları şehir içinde yer yer geceli gündüzlü horonlar oynamış, hoparlörümüzle yayınlanan koro kolumuzun müzik programı alâka ile dinlenmiş ve salonumuzda açılan yerli sanatkârların eserlerinden Başkan K. Kefelinin teşebbüsü ile açılan resim sergisi binlerce kişi tarafından seyredilmiş. Bu bayra-

ma evimiz her yönden büyük varlıklar yaratmak suretile katılmıştır.

Trabzon Tarihi

Baştarafı 20 de

*göl çayırı nam mahalle kadar indigi haberi vasil olmakla Kral artık muharebeden çekilerek hiç olmazsa yeni bir muahede yapılması ricasında bulunmuş isede Yorgi Mahmut Paşanın gözüne girmek iltifatını kazanmak gayretile Padişaha kızını nikâh ile akrabalık şerefini kazanmak ve bu yüzden af dilemek yoluna gittiği halde bu fikirde bir iş göremediğinden kralın bütün ümitleri kırılmış ancak İstanbul Kralının kanile suvakılmış kılıçtan başını kurtarmak için erkânı devletin vesatet ve şefaitle Padişahın merhametine sığınarak 866 hieri senesinin Ağustosunda 15 inci günü kalenin teslimine müsarad eyledi.
Sonu var*

Verilmeyecek şeyi vermek ile verilecek şeyi yermemek müsaavidir.

Bugün çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde bir çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	ayda bir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciyeş	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Görüşler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnaaç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	ayda bir
Karadağ	Diyarbakır	ayda bir
Karnelmas	Zonguldak	onbeş günde bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	onbeş günde bir
On dokuzmayıs	Samsun	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akdeniz	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Eminönü	ayda bir
Halk bilgisi haberleri	Eminönü	ayda bir

Basıldığı yer :
İstikbal Basımevi—Trabzon